

УДК 343.102(477)

Павло Миколайович Мітрухов,

*кандидат юридичних наук, викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів
факультету № 2 Харківського національного університету
внутрішніх справ*

Шляхи вирішення окремих проблем роботи слідчо-оперативної групи

У кожному випадку отримання інформації про наявність ознак кримінального правопорушення на місце події невідкладно направляється слідчо-оперативна група (далі – СОГ). На місці події члени СОГ та інші працівники поліції діють відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України (далі – НПУ) в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07 липня 2017 р. № 575 (далі – Інструкція) [1].

Аналіз сучасної практики свідчить про наявність окремих проблем у роботі СОГ, що потребують негайного вирішення.

Серед сучасних науковців окремі проблеми СОГ та шляхи їх вирішення частково досліджено в роботах М. В. Калатура [2], А. В. Мировської [3], Л. Л. Патик [3] та ін. Однак їх роботи мають деякі прогалини, заповненню яких будуть присвячені ці тези.

Відповідно до діючих нормативно-правових актів наряди поліції забезпечуються планшетними пристроями з програмним забезпеченням, за допомогою якого здійснюється інформаційна взаємодія з інформаційними ресурсами системи «Інформаційний портал Національної поліції України» [4; 5].

Варто також зауважити, що слідчий невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) та розпочати розслідування [1].

Однак, забезпечення планшетними пристроями СОГ стало проблемою сьогодення. Відсутність у СОГ планшетних пристроїв (із можливостями використання ЄРДР, інших баз даних, необхідного програмного забезпечення, високошвидкісного інтернету тощо) ускладнює слідчим можливість невідкладно вносити відповідні відомості до ЄРДР, виготовляти документи в електронній формі та розпочинати розслідування на місці події, а інколи, коли усі слідчі, які входять до складу СОГ (основної та додаткової), знаходяться на виїздах, унеможливорює здійснення вищевказаних дій. Із цього етапу вся робота СОГ з належної фіксації слідів кримінального правопорушення призупиняється. Тобто на місці події слідчі без розпочатого кримінального провадження, а оперативні працівники без письмових доручень не можуть проводити допити осіб, а лише опитування. Це призводить до затягування процесу розслідування злочинів і потреби повторно здійснювати виїзд на місце події для проведення допитів та інших слідчих дій тощо. Також зазначене призводить до можливої зміни вперше наданих свідчень особою і втрати доказів, так як пояснення не є джерелом доказів на відміну від протоколу допиту. Окрім цього, у протоколі допиту передбачено відповідальність особи. У разі допиту свідка він попереджається про кримінальну відповідальність за відмову давати свідчення і за давання завідомо неправдивих свідчень, а потерпілий – за давання завідомо неправдивих свідчень [6].

Отже, роботу НПУ, а зокрема СОГ, ще не повністю приведено у відповідність до діючого законодавства, і така проблема як відсутність планшетних пристроїв із вищевказаними можливостями в СОГ залишається нерозв'язаною. На наш погляд, це можна зробити шляхом забезпечення СОГ, а в подальшому і кожного працівника НПУ, планшетними пристроями з вищевикладеними можливостями.

Відповідно до пункту 5 розділу II Інструкції, до складу СОГ включаються слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (у разі потреби) кінолог зі службовим собакою [1].

На практиці майже всі вищевказані працівники органу, підрозділу поліції здійснюють фотофіксацію слідів кримінального правопорушення на мобільний телефон.

Однак відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України цей перелік осіб обмежено. У ч. 7 ст. 237 КПК

України вказано, що при огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження [6].

Цікавим є те, що положення Інструкції не мають чіткого відображення змісту ч. 7 ст. 237 КПК України [1; 6]. Відповідно до підпункту 2 пункту 10 розділу II Інструкції на місці події вимірювання, фотографування, та ін. вищевказані дії проводить інспектор-криміналіст (технік-криміналіст). І лише зі змісту підпункту 1 пункту 8 розділу II Інструкції ми бачимо, що слідчий на місці події зокрема фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення тощо [1]. Але втім, фіксувати можна й за допомогою науково-технічних засобів і спеціального обладнання, саме тому пропонуємо не вносити зміни до цього пункту, обмежуючи права слідчих.

Окремо слід зауважити, що фіксація повинна здійснюватися не на власний мобільний телефон, а на технічний засіб (зазвичай це фотоапарат, що перебуває на балансі в певному органі НПУ), із зазначенням про це у протоколі огляду місця події (далі – ОМП), до якого долучаються фототаблиця (ілюстративна таблиця до протоколу ОМП) та носії комп'ютерної інформації.

Отже, якщо в ході ознайомлення з матеріалами, зокрема з протоколом ОМП, додатками до протоколу ОМП, стороною кримінального провадження буде виявлено порушення застосування технічних засобів фіксації (наприклад, встановлено, що фотознімки здійснено на інший технічний прилад (прилад, що не перебуває на балансі в певному органі НПУ) і про що не зазначено у протоколі ОМП; відсутні носії інформації чи інші додатки, що повинні були бути долученими до протоколу тощо), а під час судового розгляду подано клопотання про визнання доказів недопустимими, то суд за результатами дослідження документів, допитів, призначених експертиз може визнати такі докази недопустимими [6].

Розв'язати цю проблему, на наш погляд, можна також шляхом забезпечення усіх органів НПУ необхідною кількістю планшетними пристроями, фотоапаратами, носіями комп'ютерної інформації та іншими необхідними технічними засобами, приладами та спеціальним обладнанням, які слід поставити на баланс у певному органі НПУ.

Висновок: вирішення вищевказаних проблем забезпечить в Україні належну роботу СОГ.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 31.10.2019).
2. Калатур М. В. Шляхи підвищення взаємодії слідчих підрозділів з іншими суб'єктами кримінального провадження України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6, Т. 4. С. 121–125. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_4_2017/28.pdf (дата звернення: 31.10.2019).
3. Мироська А., Патик Л. Роль деяких учасників слідчо-оперативної групи в діяльності щодо збору криміналістично значущої інформації під час огляду місця події. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 204–208. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/41.pdf> (дата звернення: 31.10.2019).
4. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 16.02.2018 № 111 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18> (дата звернення: 31.10.2019).
5. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 № 676 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17> (дата звернення: 31.10.2019).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 31.10.2019).

Одержано 01.11.2019